

PODRŠKA INKLUZIJU OSOBA S POTEŠKOĆAMA I PROFESIONALNA REHABILITACIJA

Emira Švraka¹, Amila Jaganjac¹, Amra Maćak-Hadžiomerović¹, Muris Pecar¹, Samir Bojićić¹, Bakir Katana¹, Namik Trtak¹, Eldad Kaljić¹

Univerzitet u Sarajevu, Fakultet zdravstvenih studija u Sarajevu
Bosna i Hercegovina

Socijalna inkluzija

- Inkluzija promoviše aktivnosti koje pomažu osobama s *intelektualnim i razvojnim onesposobljenjima* da razviju
 - svoj puni individualni potencijal,
 - postanu samostalni i
 - učestvuju u široj društvenoj zajednici.

Od segregacije do inkluzije

- Inkluzija ne znači da smo svi jednaki, niti da se svi slažemo, već stvara novi odnos prema svemu što je različito, potiče međusobno podržavanje i obogaćuje naše kapacitete za stvaranje novih ideja.
- Ona radije govori o različitim mogućnostima, nego o nedostacima i stavlja u pitanje pojmove kao što su „prosječan“ i „normalan“.

Sistem podrške

- Sistem podrške za **osobe s intelektualnim onesposobljenjem** u BiH i dalje nije usklađen s Konvencijom o pravima osoba s onesposobljenjem.
- Nisu stvoreni uslovi i sistemska podrška ovim osobama, naročito kod donošenja informisane odluke o svim pitanjima i pravima koja ih se tiču.

Siromaštvo

- Neadekvatnosti sistema uzrokuju to da brigu oko osobe s onesposobljenjem preuzima član porodice, koji zbog toga često mora napustiti posao ili posao ne traži aktivno.
- Zbog malih i neadekvatnih socijalnih naknada porodični budžet nije dovoljan za istovremeno zadovoljavanje potrebe porodice i osobe s onesposobljenjem.
- Onesposobljenje nekog od članova često uzrokuje siromaštvo čitave porodice.

Vijeće za osobe s invaliditetom

- Vijeće za osobe s invaliditetom BiH je stalno, stručno, savjetodavno, interresorno i koordinirajuće tijelo Vijeća ministara BiH.
- Formirano je odlukom Vijeća ministara br VM 3332/10 od 19.10.2010. godine.
- Zajedno sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH, Vijeće za osobe s invaliditetom BiH aktivno radi na pitanjima prava osoba/lica s invaliditetom

Radne grupe Vijeća

1. Radna grupa Vijeća za osobe s invaliditetom za analizu propisa – **RGAP**
2. Radna grupa Vijeća za osobe s invaliditetom za monitoring i izvještavanje – **RGMI**
3. Radna grupa Vijeća za osobe s invaliditetom za promotivne aktivnosti – **RGPA.**

Radnu grupu za izradu programa i izvještaja čine svi članovi Vijeća za osobe sa invaliditetom.

Razvijanje OSI senzitivnih politika u tržištu rada

- Okvirni dokument koji usmjerava djelovanje evropskih država u oblasti invaliditeta je *Akcioni plan Vijeća Evrope za promovisanje i puno učestvovanje osoba s invaliditetom u društvu: Unapređenje kvaliteta života osoba s invaliditetom u Evropi 2006 – 2015.*

Strategije zapošljavanja u BiH

- U skladu s ovim dokumentima i Strategijama zapošljavanja u BiH kao poseban cilj potrebno je predvidjeti zapošljavanje OSI kroz:
 1. zapošljavanje mladih lica s invaliditetom,
 2. Zapošljavanje u poljoprivredi lica s invaliditetom
i
 3. Samozapošljavanje lica s invaliditetom, uz sredstva obezbjeđena u budžetima entiteta.

U entitetima i Brčko Distriktu propisati mjesta rezervisana za zapošljavanje OSI.

Ostvarivanje prava na rad

- U oba entiteta usvojeni su zakoni o ***profesionalnoj rehabilitaciji***, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s onesposobljenjem.
- Uprkos određenim pozitivnim efektima u zapošljavanju, osobe s onesposobljenjem su i dalje diskriminirane u ostvarivanju prava na rad.

Mogućnosti prilagođavanja na radnom mjestu

1. Uklanjanje arhitektonskih barijera za osobe s fizičkim onesposobljenjem,
2. prilagođavanje računara i opreme za slijepo i slabovidne osobe (kompjuter s govornom jedinicom i slušalicama, Brailove bilješke),
3. prilagođavanje računara i opreme za osobe s oštećenjem sluha (tekstualni telefoni, znakovni jezik),
4. pomoć radnog asistenta za osobe s intelektualnim onesposobljenjima ili težim i kombinovanim teškoćama.

Evidencija

- Još uvijek ne postoji evidencija i statistička obrada podataka o osobama s onesposobljenjem, odnosno konsolidovane i jedinstvene informacije o korisnicima naknada i poslodavcima koji ih zapošljavaju.

Diskriminacija u odnosu na pravo na rad

- U oba entiteta usvojeni su zakoni o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s onesposobljenjem.
-
- Uprkos određenim pozitivnim efektima u zapošljavanju, osobe s onesposobljenjem su i dalje **diskriminirane u ostvarivanju prava na rad.**

Napotpuna evidencija

- *U FBiH od približno 200 000 osoba s onesposobljenjem, samo njih 8 000 traži posao.*

-

- Od broja od 8 000 na birou neki su na evidencijama samo zbog zdravstvenog osiguranja, tako da je **upitan broj osoba s onesposobljenjem koje aktivno traži posao.**

-

- U RS-u od procijenjenog broja od 70 000 osoba s onesposobljenjem, 2 450 je na evidenciji biroa.

Barijere

- Neophodno je znati prepoznati sve barijere s kojima se može susresti osoba s onesposobljenjem.
- Barijere mogu biti: arhitektonske, informaciono-komunikacijske i socijalno-ekonomske (predrasude i nepristupačne usluge).

Fizička i komunikacijska pristupačnost za OSI u skladu s EU standardima

- Propisi koji predviđaju standarde pristupačnosti sredine osobama s onesposobljenjem, kao što su Zakon o planiranju i uređenju prostora i Zakon o izgradnji, ne poštuju se u praksi.
- Novi objekti se ne prilagođavaju, a oni za koje se smatra da su prilagođeni nisu pristupačni.
- U BiH gestovni govor nije priznat kao zvanični jezik.
- Problem je i nedostupnost informacija, posebno za osobe s oštećenim sluhom i vidom.

Načini podrške inkluziji

- Promovisanje pozitivnih stavova,
 - promovisanje rane intervencije,
 - promovisanje pozitivnih stavova za ugledanje,
- podrška promjeni sistema u obrazovanju,
- promovisanje inkluzivnog okruženja za učenje i
- podrška razvoju odgovarajuće politike.

Koristi od inkluzije

- Inkluzivno obrazovanje može pomoći da se prekine krug siromaštva i isključenosti.
- Inkluzija omogućava djeci s intelektualnim i razvojnim onesposobljenjima da ostanu u krugu svoje porodice i društvene zajednice.
- Inkluzija može podići kvalitet obrazovanja na viši nivo,
 - može pomoći u borbi s diskriminacijom, i
- inkluzija u obrazovanju promoviše širu inkluziju.

Razvijanje inkluzivnog socijalnog modela

- Potrebno je obezbijediti potpunu primjenu postojećih propisa o pristupačnosti objektima na teritoriji BiH kroz intenzivni rad inspekcijskih službi na nadležnim nivoima vlasti.
- Inkluzivni socijalni model je sastavni dio EU prakse socijalnog uključivanja osoba s onesposobljenjem.
- Na tom modelu i usklađenim kriterijima u oblasti otkrivanja, registracije i evidencije počivaju svi ostali prioriteti i mjere za socijalno uključivanje OSI.

Univerzitet u Sarajevu

Fakultet zdravstvenih studija

www.fzs.unsa.ba

Savez udruženja osoba s CP

www.cpafbih.org

IZVODI IZ RECENZIJA

Obzirom na značaj zdravstvenih problema kao što su cerebralna paraliza i posljedična osteoporoza, obaveza je ljudi involviranih u ovo javno-zdravstveno polje djelovanja na razne načine, da učine sve da se poboljša informisanost i unaprijedi plan rada na prevenciji, identifikaciji, tretmanu i rehabilitaciji djece s cerebralnom paralizom i posljedičnom osteoporozom.

Iz navedenog razloga, knjiga *Naša vizija budućnosti - Inkluzija osoba s cerebralnom paralizom i inaktivitetna osteoporoza*, predstavlja korisno štivo za osobe s onesposobljenjem, njihove obitelji, a može koristiti i ljekarima svih specijalnosti, posebno fizijatrima koji se bave ovim problemom, zatim psiholozima, defektolozima i studentima Studija fizikalne terapije.

Prof. dr. sci. med. Elna Kućkatić - Selimović
specijalistka internе i nuklearne medicine,
subspecijalistka endokrinologije

Iako se u predgovoru knjige navodi da je prvenstveno namenjena porodicama osoba s cerebralnom paralizom, zbog svog širokog pristupa većini problema s kojima se sreću pacijenti s cerebralnom paralizom i njihove porodice knjiga će odlično poslužiti svim profilima koji učestvuju u rehabilitaciji ovih pacijenata, kako studentima fizioterapije, zdravstvene nege, defektologije, ali i medicine, kako bi proširili svoja znanja o cerebralnoj paralizaciji kao jednom od najčešćih uzroka fizičkog onesposobljenja u dečjem uzrastu.

Iz svega gore navedenog, sa velim zadovoljstvom preporučujem knjigu ne samo porodicama osoba sa cerebralnom paralizom, već i svim kolegama koje na bilo koji način učestvuju u rehabilitaciji ovih pacijenata.

Prof. dr. Aleksandra Mkov
specijalistka fizikalne medicine i rehabilitacije

NAŠA VIZIJA
BUDUĆNOSTI

EMIRA ŠVRAKA • DIJANA AVDIĆ
i saradnici

EMIRA ŠVRAKA • DIJANA AVDIĆ
i saradnici

NAŠA VIZIJA BUDUĆNOSTI

INKLUZIJA OSOBA
S CEREBRALNOM PARALIZOM
I INAKTIVITETNA OSTEOPOROZA

Savez udruženja osoba s
cerebralnom paralizom
Federacija Bosna i Hercegovina
www.cpafbih.org

